

1. A feladat a 20. századi politikai eszmékhez kapcsolódik.

Hasonlítsa össze a források és saját ismeretei segítségével a kommunista és a nemzetiszocialista ideológiát a következő szempontok alapján:

- szociális törekvések, társadalmi jövőkép,
- a nemzethez való viszony,
- a vezér szerepe,
- a demokráciáról vallott felfogás,
- ellenségek,
- jelképek!

Az ideológiák alapján létrejött konkrét rendszerek működéséről ne írjon!

„A proletariátus egyenlőségért folytatott küzdelmének és magának az egyenlőségnek mint jelszónak a jelentősége rögtön világos lesz, ha azt az osztályok megszüntetéseként értelmezzük. [...] Amint elérjük az egyenlőséget a társadalom minden tagja számára a termelőeszközök tulajdonának kérdésében, azaz az egyforma munka és bér kérdésében, az emberiség azonnal szembesül azzal a feladattal, hogy tovább lépjen a formális egyenlőségtől a valóságos egyenlőség felé: hogy alkalmazza azt a szabályt miszerint »mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint.«” (Lenin, 1917)		„Követeljük a fentiek érdekében: – A munka és fáradság nélkül szerzett jövedelmek megszüntetését. A kamatrabzolgaság megtörését. [...] – Követeljük a társaságok tulajdonában lévő üzemek államosítását. [...] – Követeljük az egészséges polgári középosztály kialakítását és fenntartását. Követeljük a nagy áruházak köztulajdonba vételét, és annak lehetővé tételét, hogy ezeket kisiparosok olcsó bérért kibérelhessék. Követeljük, hogy az egyes állami, tartományi és községi szállításoknál a legszigorúbban legyenek tekintettel a kisiparosok érdekeire.” (A Nemzetiszocialista Német Munkáspárt programja, 1920)	
„A dolgozó és kizsákmányolt emberek kigúnyolása tiszta demokráciáról, általában az egyenlőség, a szabadság és az emberi jogok demokráciájáról beszélni, ha a munkások és valamennyi dolgozó ember rosszul táplált, rosszul öltözött, tönkrement és kizsigerelt, nem csak a kapitalizmus bérabszolgaságának, hanem a négy éve tartó pusztító háborúnak is következtében, miközben a tőkés az általuk és a »mozgósított« államhatalom által kisajátított »tulajdon« birtokában maradnak. Ez a marxizmus alapvető igazságainak megcsúfolása, ami arra tanítja a munkást, hogy használja ki a burzsoá demokráciát, ami a feudalizmushoz képest nagy történelmi előrelépés, de egy pillanatra se feledkezzék meg ennek a »demokráciának« a burzsoá jellegéről.” (Lenin, 1918)		„Ebben az angol–francia világban létezik az úgynevezett demokrácia. Tudják, ez a demokrácia állítólag azt jelenti, hogy a hatalom a nép kezében van. [...] A valóságban ezekben az országokban a tőke uralkodik, azaz végső soron pár száz ember, akik mérhetetlen vagyonuk és az államszervezet sajátos felépítése következtében többé-kevésbé teljesen szabadok. Mert a szabadságon ők leginkább a szabad piacot értik. És szabad piacon nemcsak a tőke szabad felhalmozását, hanem annak újbóli szabad felhasználását mindenfajta állami és népi ellenőrzés nélkül.” (Hitler, 1940)	
	Az Orosz Birodalom zászlaja: fehér, kék, vörös		A Német Császárság zászlaja: fekete, fehér, vörös
	A Szovjetunió zászlaja: vörös alapon sárga ötágú csillag, sarló és kalapács		A Harmadik Birodalom zászlaja: vörös alapon fehér mezőben fekete horogkereszt

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

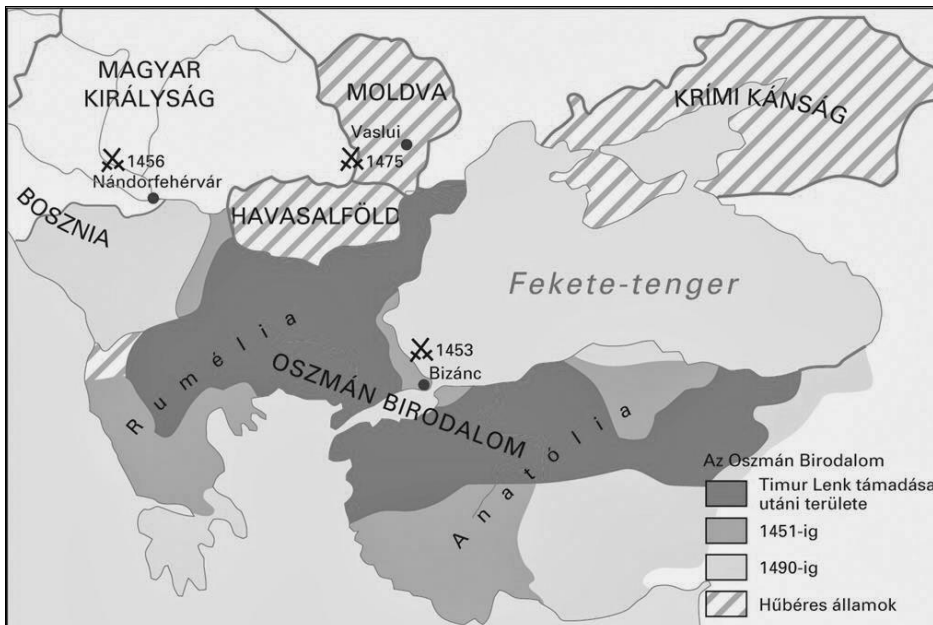
2. A feladat a XV. század második felének történelmével kapcsolatos.

Vesse össze a források és ismeretei segítségével Hunyadi Mátyás államát a korabeli Oszmán Birodalommal!

Válaszában a következő szempontokra térjen ki:

- kiterjedés, hatalmi helyzet
- az uralkodói hatalom
- hadsereg
- hivatalnokszerkezet
- uralkodói bevételek

Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

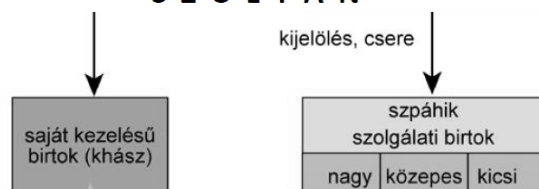

Az Oszmán Birodalom és a Magyar Királyság kiterjedése a XV. század második felében

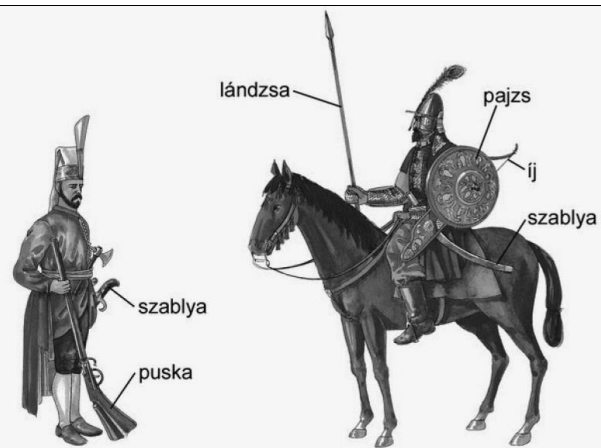
„Az arisztokratákkal általában oly módon politizált, hogy kihasználta a mágnesi csoportok közötti érdekellentéteket. Nem is tehetett másképp, hiszen pl. 1458-ban a várak 44,7%-a (161), 1490-ben pedig 41,5%-a (150) a mágnesok kezében volt. Ezzel szemben a király, ill. családja 1458-ban csupán az erősségek és a hozzájuk tartozó uradalmak 10%-a (36), míg 1490-ben 18,6%-a (67) felett rendelkezett. [...] Mátyás híveit gazdagon megjutalmazta, a mágnesok közé emelte.” (Draskóczy István, történetész)

„[...] A katonaság nálunk három rendre oszlik: Ezek közül az első rendet a nehéz lovasok képezik; ezek minden negyed évre 15 aranyat kívánnak, minden ló után és másképp nem jönnek ide. A másik rend a könnyű lovasság, kiket huszároknak nevezünk; ezek negyedévenként 10 forintot akarnak minden ló után és másképp nem jönnek ide. A harmadik rendet a gyalogság képezi [...]. Vannak ezeken kívül puskások, kik tudnak a fegyverekkel és pisztolyokkal bánni, de sem nem oly serények, sem nem oly használhatóak a lövöldözésre, mint a gyalogság, hanem azért a pajzsosok után az összecsapás elején [...], nem különben a várak ostromára és védelemre legjobbak.” (Mátyás beszámolója apósának, Ferdinánd nápolyi királynak, 1481)

S Z U L T Á N

Birtoktípusok az Oszmán Birodalomban

Török katonák

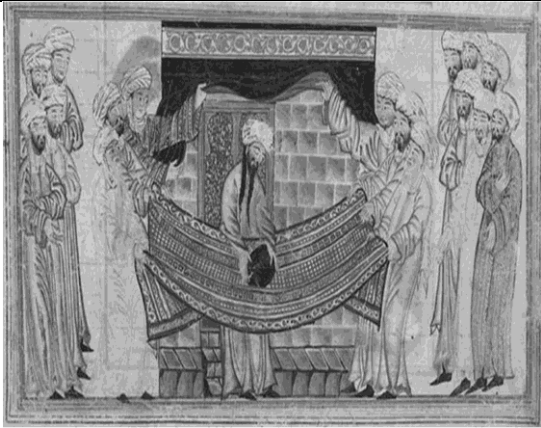
This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

3. A feladat a kereszténységgel és az iszlámmal kapcsolatos.

Vesse össze a források és ismeretei segítségével a keresztény és az iszlám vallás fő tanait, és a két vallás társadalmi tanításait is! Válaszát a következő szempontok alapján fejtse ki:

- a vallások kialakulása,
- alapítóik szerepe,
- a vallások alapvető tanítása, parancsaik,
- a vallások szent könyvei,
- társadalmi tanításuk!

Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„Az volt a szokás a pogányok között, hogy december huszonötödikén megünnepelték a Nap születésének napját, ahol a vígalom jeléül fényeket gyújtottak. Ezeken az ünnepségeken és multságokon a keresztények is részt vettek. Minekutána az egyházatyák felismerték a keresztények hajlandóságát eme ünnepség iránt, tanácsot tartottak, és úgy határoztak, hogy az igazi Születést ünnepeljék azon a napon.” (Jákob Bar-Szalibi szír püspök)	 Mohamed a Kába kövel (XIV. századi perzsa ábrázolás)
„Hogy próbára tegye, az egyik törvénytudó kérdéssel fordult hozzá: »Mester, melyik a főparancs a törvényben?« Jézus ezt felelte: »Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legnagyobb, az első parancs. A második hasonló hozzá: Szeresd felebarátodat, mint saját magadat. Ezen a két parancson alapszik az egész törvény és a próféták.«” (Máté evangéliuma)	„Mondd: »Hiszünk Allahban, és abban, ami kinyilatkoztatás gyanánt lejött hozzánk, és leküldetett Ábrahámhoz, Ismáelhez, Izsákhöz, Jákobhoz és Izrael törzseihez, és abban, amit Mózes, Jézus és a próféták kaptak az Uruktól. Nem teszünk különbséget egyikük javára sem közülük.«” (Korán)
 Schongauer: Jézus megkeresztelése (XVI. századi metszet részlete) (A kép bal oldalán Keresztelő János, jobb oldalon Jézus, Jézus felett a galamb a Szentlelket, a galamb feletti alak az Atyát ábrázolja.)	„Allah – rajta kívül nincsen más isten – az élő, a magában létező. Ő a magasztos és hatalmas. Mohamed Allah küldötte és a próféták pecsétje. [...] Isza [Jézus] a messiás, Marjam [Mária] fia, Allahnak követe, és ne mondjátok, hogy hárman vannak. Rátok nézve jobb, ha ettől tartózkodtok. Allah csak egyedül, egymaga van.” (Korán)

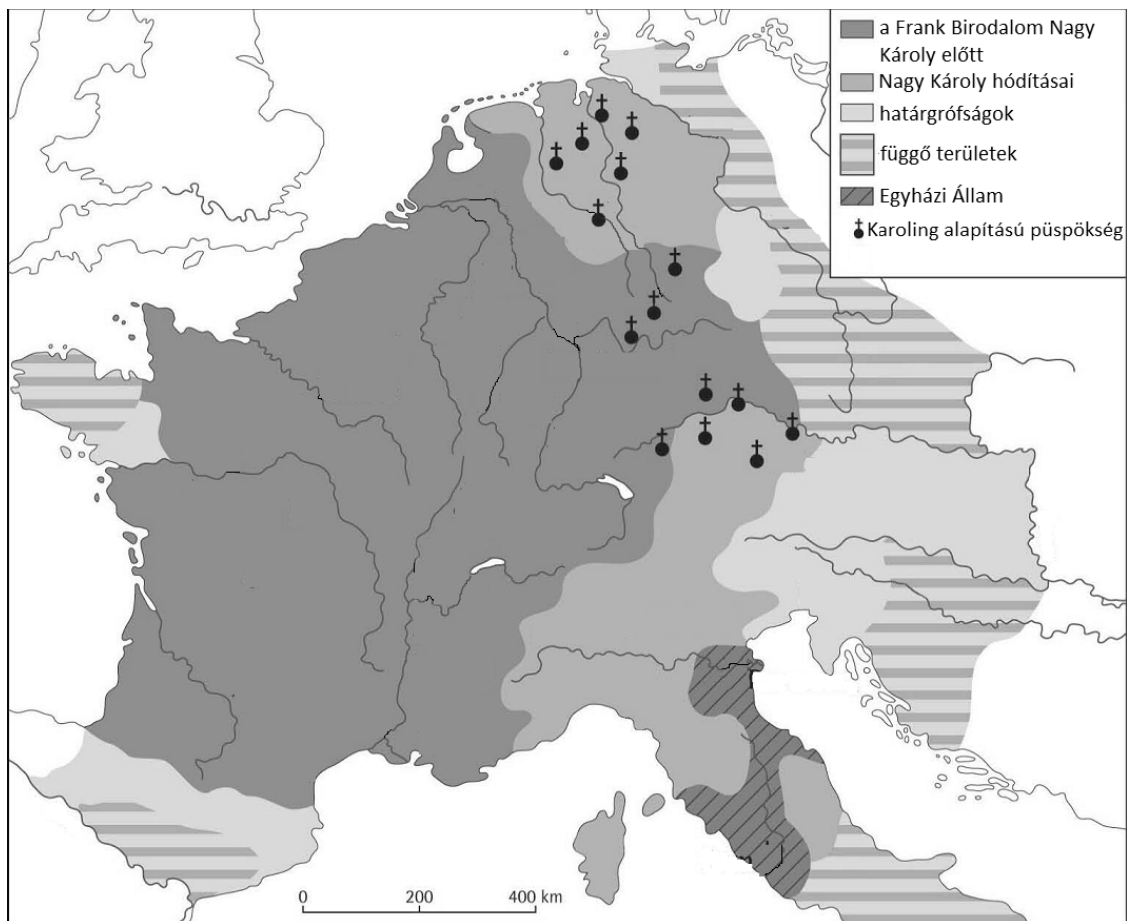
[illegible]

4. A feladat a kora középkori államberendezkedéssel kapcsolatos.

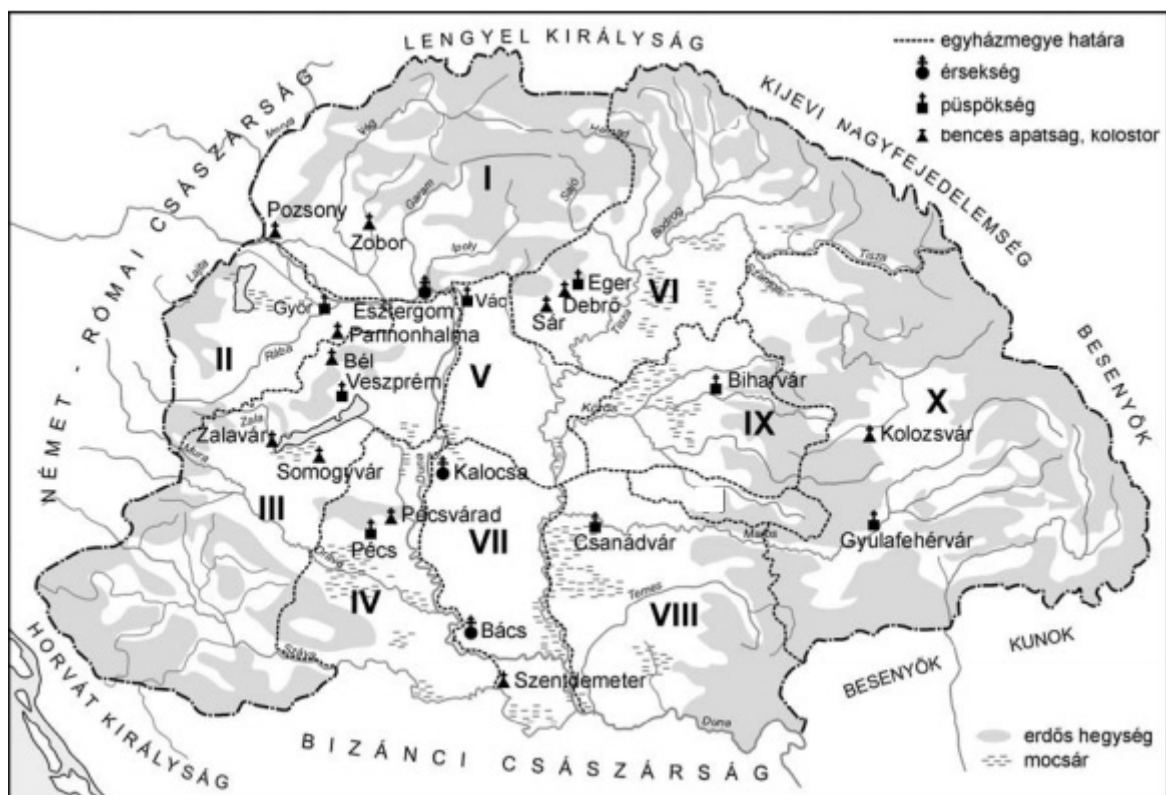
Vesse össze a források és ismeretei segítségével Nagy Károly és I. (Szent) István államának berendezkedését a következő szempontok alapján:

- az előző uralkodó szerepe a központi hatalom megszerzésében / megerősítésében,
- az uralkodói hatalom igazolása, törvényesítése (legitimációja) és az uralkodói címek,
- az államszervezés gazdasági korlátai,
- a királyi birtokok és uralkodói központok,
- a közigazgatás megszervezése,
- az egyházszervezés, a kereszténység terjesztése.

„Az Úr születésének ezen a szent napján, mikor a király mise közben Szent Péter apostol sírja előtt elmondott imádsága után felemelkedett, Leó pápa megkoronázta, a római nép pedig ezt kiáltozta: Éljen és győzedelmeskedjék Carolus Augustus, az Isten által megkoronázott nagy, békét teremtő császár!” (Einhard: Nagy Károly élete)	„[...] a pápának látomásában megjelent Isten küldöttje, és ezt mondta: Tudd meg, hogy a holnapi napon, a nap első órájában hozzád ismeretlen nemzet követei jönnek, akik tőled fejedelmüknek az apostoli áldás ajándékával egyetemben királyi koronát követelnek. A koronát hát, [...] fejedelmüknek, miként kéri, eljuttatni ne habozzál. Mert tudd meg, hogy ez néki a dicső királyi ranggal együtt élete érdemeiért jár.” (Hartvik: Szent István király legendája)
„A terméshozamokra a IX. századi [nyugat-európai] kolostorok leltárainak adataiból lehet következtetni. Georges Duby [történész] számításai szerint a gabonatermés az elvetett mag 1,6–1,8-szorosára volt, az árpa esetében kivételesen emelkedett a kétszeres arány fölé. Ez azt jelentette, hogy a termésnek több mint a felét félre kellett tenni a vetéshez. Mivel a gabonatermés az időjárás függvényében rendkívül ingadozott, gyakoriak voltak az olyan évek, amikor az elvetett mag sem térült meg.” (Katus László: A középkor története)	„Szent István első pénzeit csekély mennyiségben bocsátotta ki, ezzel magyarázható, hogy évszázadokon keresztül feledésbe is merültek. Csak 1968-ban bukkantak fel ismét, amikor a baranyai megyei Nagyharsányban egy szenzációs kincslelet részeként mintegy negyven darab került napvilágra. Az első magyar pénz kibocsátása még inkább csak presztízis célokat szolgált.” (Gyöngyössi Márton: A magyar pénzverés kezdetei)

Nagy Károly birodalma

A Magyar Királyság egyházszervezete a XI. században

[illegible]

5. A feladat a második világháború után létrejött keleti és nyugati blokkokhoz kapcsolódik.

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a keleti és a nyugati blokk főbb jellemzőit az alábbi szempontok alapján:

- **politikai berendezkedés,**
- **gazdasági rendszer és integráció,**
- **katonai szembenállás!**

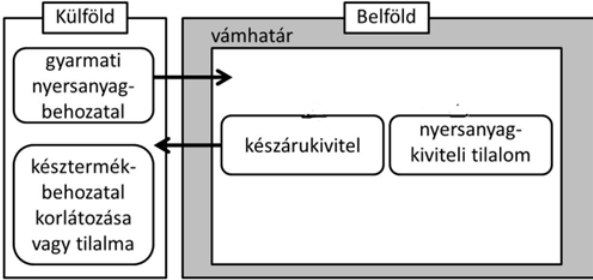
„Minden polgár egyenlő a törvény előtt. A demokratikus berendezkedés és szervezetek elleni bojkott-felhívás, a demokrata politikusok elleni uszítás, a vallási, faji vagy más népek elleni gyűlöletkeltés, a militarista propaganda és a háborús uszítás és minden hasonló cselekedet, ami az egyenjogúság ellen irányul, büntetendő. [...] A személyes szabadság, a lakhely sérthetlensége, a levéltitok és a tetszőleges helyen való letelepedés joga biztosított.” (A Német Demokratikus Köztársaság alkotmánya, 1949)	„A német nép elismeri a sérthetetlen és elidegeníthetetlen emberi jogokat mint minden a békére és az igazságosságra épülő emberi közösség alapját a világon. [...] Mindenkinek joga van személyisége szabad kibontakoztatásához mindaddig, amíg ez nem sérti mások jogait és az alkotmányos rendet vagy a jó erkölcsöt. Mindenkinek joga van az élethez és a testi épséghez. A személyes szabadság sérthetetlen.” (A Német Szövetségi Köztársaság alaptörvénye, 1949)																								
„Egyfelől [...] a Szovjetunió [...] gépeket és berendezéseket [...] elsősorban az 1949-ben létrejött KGST országaiból tudott beszerezni. [...] Másfelől, a nehézipar „elsődleges” fejlesztését meghirdető szovjet típusú iparosítás Kelet-Közép-Európában is felettébb sok nyersanyagot igényelt; [...], így gazdaságaik erősen függővé váltak a szovjet nyersanyagszállításoktól. [...] A magyar gazdaság – elsősorban a feldolgozóipar – fejlesztése is ebben a struktúrában, tehát szovjet nyersanyagbázison és a szovjet vásárlási igények kielégítése jegyében ment végbe.” (Köves András: A KGST-kereskedelemről az EU-csatlakozásig, Közgazdasági Szemle, 2003.)	„A Közösség tevékenysége – e szerződés rendelkezései és az abban meghatározott ütemezés szerint – a következőket foglalja magában: a) a tagállamok között az áruk behozatalára és kivitelére vonatkozó vámok és mennyiségi korlátozások, valamint minden más, azokkal azonos hatású intézkedés eltörlése; b) közös vámtarifa létrehozása és a harmadik országokkal szemben közös kereskedelempolitika kialakítása; c) az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke tagállamok közötti szabad mozgását gátló akadályok eltörlése; [...] f) olyan rendszer bevezetése, amely megakadályozza a közös piaci verseny torzulását;” (Római Szerződés, 1957)																								
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">A Szovjetunió atomrobbanófejei (1985)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Interkontinentális rakétákon</td> <td>6 540</td> </tr> <tr> <td>Közép-hatótávolságú rakétákon</td> <td>1 500</td> </tr> <tr> <td>Atom-tengeralattjárókon</td> <td>1 714</td> </tr> <tr> <td>Stratégiai bombázó-repülőgépeken</td> <td>846</td> </tr> <tr> <td>Összesen</td> <td>10 600</td> </tr> </tbody> </table>	A Szovjetunió atomrobbanófejei (1985)		Interkontinentális rakétákon	6 540	Közép-hatótávolságú rakétákon	1 500	Atom-tengeralattjárókon	1 714	Stratégiai bombázó-repülőgépeken	846	Összesen	10 600	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Az Amerikai Egyesült Államok atomrobbanófejei (1985)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Interkontinentális rakétákon</td> <td>2 355</td> </tr> <tr> <td>Közép-hatótávolságú rakétákon</td> <td>134</td> </tr> <tr> <td>Atom-tengeralattjárókon</td> <td>6 300</td> </tr> <tr> <td>Stratégiai bombázó-repülőgépeken</td> <td>2 000</td> </tr> <tr> <td>Összesen</td> <td>10 789</td> </tr> </tbody> </table>	Az Amerikai Egyesült Államok atomrobbanófejei (1985)		Interkontinentális rakétákon	2 355	Közép-hatótávolságú rakétákon	134	Atom-tengeralattjárókon	6 300	Stratégiai bombázó-repülőgépeken	2 000	Összesen	10 789
A Szovjetunió atomrobbanófejei (1985)																									
Interkontinentális rakétákon	6 540																								
Közép-hatótávolságú rakétákon	1 500																								
Atom-tengeralattjárókon	1 714																								
Stratégiai bombázó-repülőgépeken	846																								
Összesen	10 600																								
Az Amerikai Egyesült Államok atomrobbanófejei (1985)																									
Interkontinentális rakétákon	2 355																								
Közép-hatótávolságú rakétákon	134																								
Atom-tengeralattjárókon	6 300																								
Stratégiai bombázó-repülőgépeken	2 000																								
Összesen	10 789																								

[illegible]

6. A feladat a francia abszolutizmussal és a magyarországi felvilágosult abszolutizmussal kapcsolatos. Vesse össze a források és ismeretei segítségével XIV. Lajos abszolutizmusát Franciaország-ban és II. József felvilágosult abszolutizmusát Magyarországon! Válaszát a következő szempontok alapján fejtsse ki:

- az uralkodó rendszer eszméi alapjai,
- az állam vámpolitikája,
- az uralkodók viszonya a vallási kérdésekhez,
- az állam működtetése, közigazgatása,
- a hatalom támaszai,
- uralkodásuk mérlege uralmuk végén.

Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

 <i>A francia vámpolitika a XVII–XVIII. században</i>	 <i>A Habsburg Birodalom vámpolitikája a XVIII. század második felében</i>
„Dicső emlékeztető ősünk [IV.] Nagy Henrik király elejét akarván venni, hogy az alattvalóinak szerzett békesség a hosszan tartó belső és külső háborúk okozta szenvedések után az úgymond reformált vallás miatt. [...] Jelenleg úgy látjuk [...] az úgymond reformált vallást követő alattvalóink jobb és a nagyobb része katolikus hitre tért. S mivel ennek következtében a nantes-i ediktum és mindannak teljesítése, ami az úgymond reformált vallásúak előnyére rendeltetett, feleslegessé vált.” (XIV. Lajos rendelete, 1685)	„Minden olyan nyilvános vallásgyakorlattal nem bíró helyen, ahol van száz nem katolikus család, s ezeknek van elegendő, törvényes úton biztosított fedezetük imaházak, lelkészlakok, tanítólakások építésére, s ahol a lelkészek és tanítók megfelelő ellátásáról gondoskodni képesek [...] legyen szabad [...] az ágostai [evangélikus] és helvét [református] hitvallásúaknak, avagy a görög szertartású nem egyesülteknek [ortodox] magánimaházakat oly módon felépíteni, hogy ezeknek se tornyuk, se harangjuk, se közútról nyíló bejáratuk – olyan, amilyen a nyilvános templomoknak van.” (II. József türelmi rendelete, 1781)
„Figyelembe vettük, mennyire fontos és szükséges a nekünk teljesített szolgálat, és ügyeinknek [vitelére] a mi városunkba Lyonba, Lyon, Forez és Beaujolais környékére jó pénzügyi, rendőri és igazságügyi vezetőt nevezünk ki. [...] [A megbízott] ebben a minőségében [...] jó tanácsokkal segíti a tartományi kormányzókat és az általános helytartókat minden ügyben és helyzetben az általa tartott tanácskozásokon.” (XIV. Lajos által kiadott megbízólevél, 1655)	„A tapasztalat bizonyítja, hogy az országgyűlések az uralkodóra mindig hátrányosak, ezért nem kell a rendeket összehívni. Viszont a körülmények természete szerint az egyes megyékhez kell fordulni, és azon kell lenni, hogy Ófelsége ott az alispánok és kismességek útján minél erősebb befolyást nyerjen. [...] Ha ezt az eszközt a szükséges elővigyázattal és szívóssággal alkalmazzák, akkor néhány év alatt rendkívül sok hasznosat lehet létrehozni.” (Kaunitz államkancellár előterjesztése az udvar magyarországi politikájának alapelveiről, 1761)

[illegible]

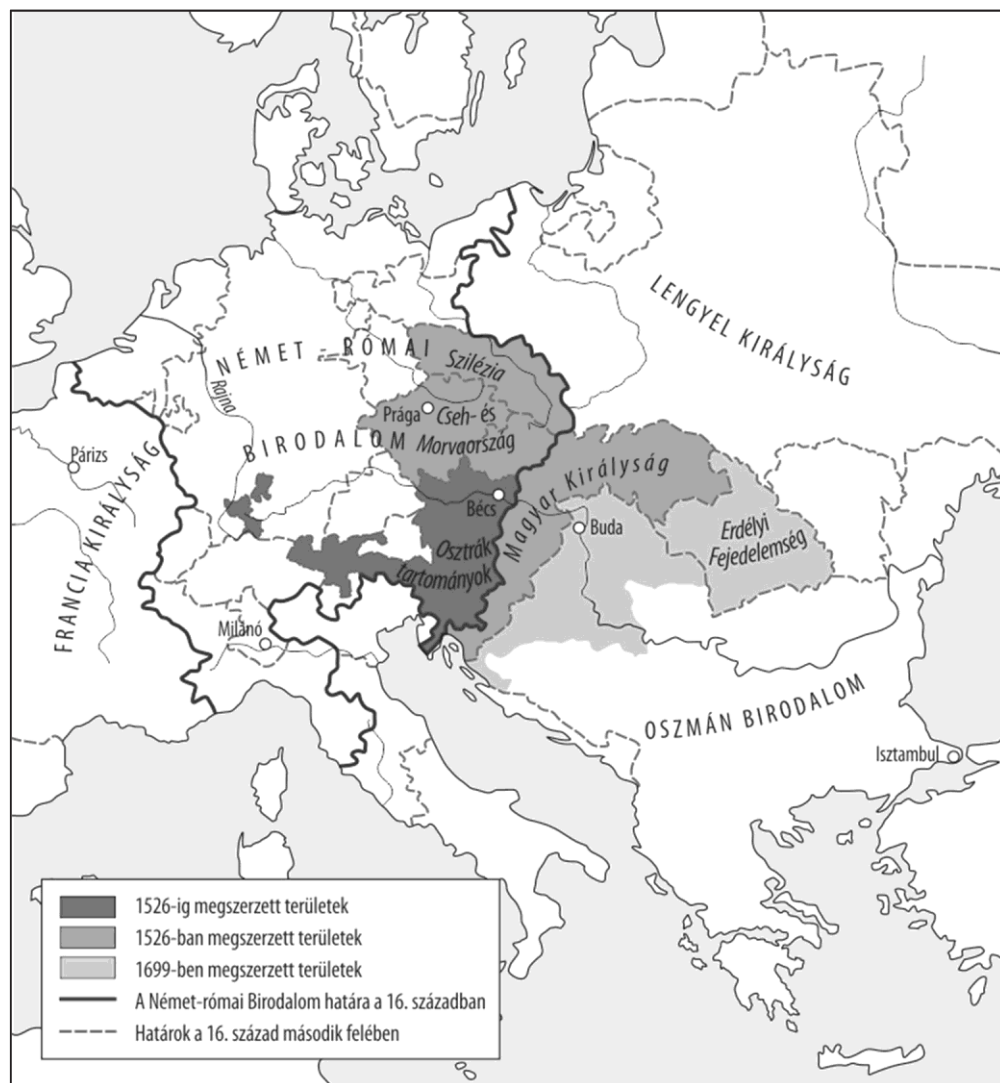
7. A feladat Rákóczi-szabadságharccal és az amerikai függetlenségi háborúval kapcsolatos.

Vesse össze a források és ismeretei segítségével a két háború okait, körülményeit és lezárását! A katonai eseményekről ne írjon!

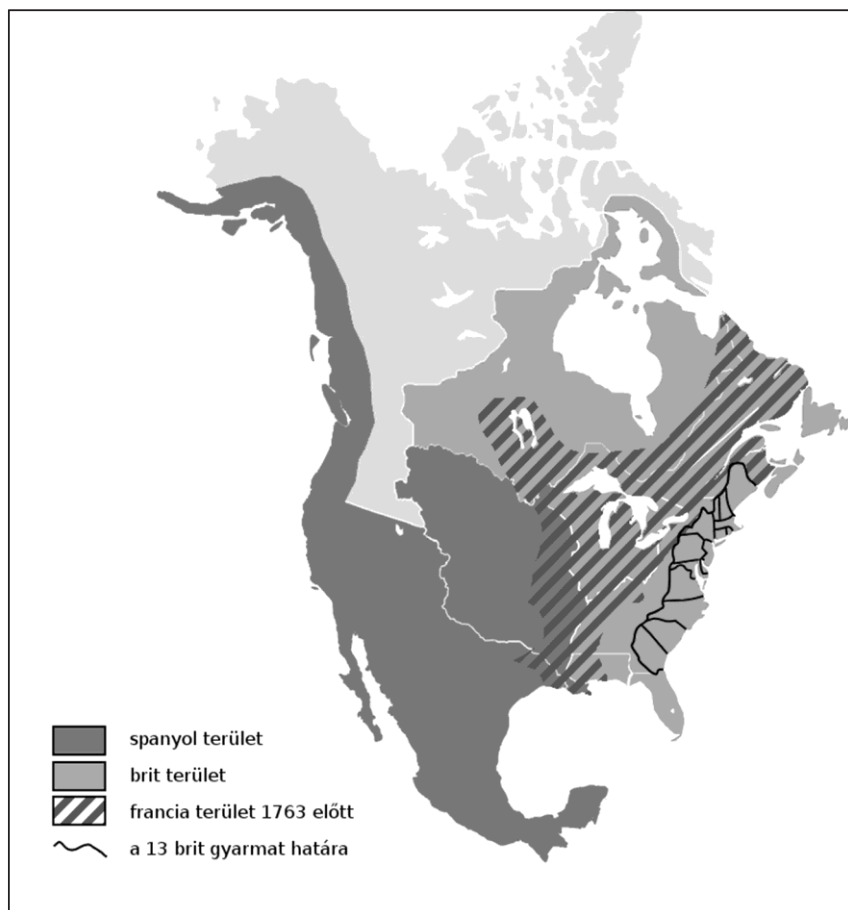
Válaszát a következő szempontok alapján fejtsse ki:

- **a hatalmi helyzet alakulása,**
- **a társadalmi elégedetlenség okai,**
- **a társadalomról vallott elképzelések,**
- **a függetlenség kérdése,**
- **a mozgalmak lezárása!**

Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

A Habsburg Birodalom 1699-ben

A gyarmati területek Észak-Amerikában, 1763

„Az oly sok nagy mozgalom legfőbb oka most is mindig - az ősi törvények szégyenletes eltörlése. [...] Kierőszakolták a beleegyezést, s az országnak a szabad királyválasztásban oly sok századon át csorbitatlan érvényben fennálló arany szabadságát szolgálai átváltozással örökletes királyság képére alakították át. [...] A saját uralmuk érdekében gyalázatos módon eltörlték ama nagy Jeruzsálemi Endre király nagyfontosságú törvényét, amely [...] magába foglalta az összes rendek sarkallatos szabadságjogait [...] s örökre megadta azt a jogot, hogy törvénysértés esetében szembeszegülhessen a királyokkal. [...] Elborzad a lelkünk az újszerzeményi jog, [...] [amely] a királyi szó megszegésével életbe léptetett jószágszerzési [értsd: földszerzési] mód, azt világosan mutatja az, hogy az ország területének nagy részét elvették törvényes birtokosától, és mellezve a haza érdemes fiait, idegeneknek adományozták.” (II. Rákóczi Ferenc kiáltványából, 1703–1704)

„A nyomor kapzsvá, az újonnan kapott hivatal kevélyé [...] tette őket [értsd: a brit hivatalnokokat]. Rosszindulatukban szüntelenül mocskolják a lakosságot jelentéseikben, ellenséges, lázongó népségnek állítják be az embereket [a még nagyobb szigor bevezetése érdekében]. [...] Úgy hiszem, a ma Amerikára kényszerített vámrendszabályok nyilvánvaló következményeiben világosan felismerhetők Angliától való elszakadásunk csírái.” (Benjamin Franklin, 1764)

„Mivel mi sem avégre fogtunk fegyvert, hogy a földesurak jussát s szabadságát bontogassuk, sőt valamint mások, úgy a földesurak jussát is helyre állítsuk, mely okra nézve, hogy [a jobbágyokat] teljességgel uruk szolgálata alól felszabadítsuk, mind a Nemes Ország törvényének, mind pedig a földes urak jussának ellenére vagyon.” (Rákóczi válasza kérvényező jobbágyságnak, 1704)

„Magától értetődőnek tartjuk azokat az igazságokat, hogy minden ember egyenlőnek teremtett, az embert teremtője olyan elidegeníthetetlen jogokkal ruházta fel, amelyekről le nem mondhat, s ezek közé a jogok közé tartozik a jog az élethez és a szabadsághoz, valamint a jog a boldogságra törekvésre. Ezeknek a jogoknak a biztosítására az emberek kormányzatokat létesítenek, amelyeknek törvényes hatalma a kormányzottak beleegyezésén nyugszik.” (Függetlenségi nyilatkozat)

[illegible]

8. A feladat a XVI. századi vallási megújulással kapcsolatos

Vesse össze a források és ismeretei segítségével a lutheri reformációt és a katolikus megújulást! Válaszában a következő szempontokra térjen ki:

- hitbéli kérdések (búcsúcédulák, szentségek)
- egyházszervezet
- az anyanyelvű igehirdetés kérdése
- az oktatás jelentősége
- templomépítészet

„A pápa nem [...] engedhet el semmiféle büntetéseket, mint amiket ő saját belátása szerint, vagy az egyházi szabályok értelmében kirótt. [...] Tévednek tehát mindazok a búcsúhirdetők, akik azt állítják, hogy a pápai búcsú folytán az ember minden büntetéstől megszabadul [...]. Fel kell világosítani a keresztényeket, hogy jobb dolgot művel az, aki a szegényeknek alamizsnát ad vagy a nyomorgót segíti, mint az, aki búcsút vásárol.” (Luther 95 pontjából)	„A zsinat [...] azt kívánja, hogy a búcsúk engedélyezésében mérsékletet tanúsítsanak, nehogy a túlzott engedékenység gyengítse az egyházi fegyelmet. Azt kívánja, hogy a visszaéléseket, amelyek a búcsúk terén beszűremkedtek, és amelyek alkalmat adtak arra, hogy az eretnekek káromolják a búcsú elnevezést, javítsák ki és szüntessék meg, ezért a jelen határozattal általánosan elrendeli, hogy minden gonosz nyerészkedést azok elnyerése fejében teljesen meg kell szüntetni.” (Zsinati határozat)
„Krisztus azt mondja: »Minden lehetséges annak aki hisz.« Mert a szentségek nem egyebek, mint a hitet szolgáló és arra ösztönző jelek, amint látni fogjuk, és e hit nélkül nem használnak semmit.” (Luther prédikációja)	„Ha valaki azt állítaná, hogy az Újszövetség szentségeit nem mind a mi Urunk Jézus Krisztus alapította, avagy több vagy kevesebb volna mint hét, [...] vagy hogy a hét közül bármelyik is nem volna valódi és sajátos értelemben vett szentség: legyen kiközösítve.” (Zsinati határozat)
	
A Deák téri evangélikus templom belső tere	A melki bencés apátság templom belső tere

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

9. A feladat a reformkor történetével kapcsolatos.

Vesse össze a források és ismeretei segítségével Széchenyi és Kossuth reformprogramját!

Gyakorlati tevékenységükről ne írjon!

Válaszában a következő szempontokra térjen ki:

- származásuk, társadalmi hátterük,
- a jobbágycélekről vallott nézeteik,
- a gazdaság kérdését illető álláspontjuk,
- a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatos elképzeléseik,
- a reformok társadalmi bázisára vonatkozó gondolataik,
- a birodalomhoz és udvarhoz fűződő viszonytal kapcsolatos elképzeléseik!

„A robot [...] létele [léte] még nagyobb figyelmet érdemel, s azon kárt, mely belőle háramlik, éppen oly bajosan tagadhatni, mint azt, hogy $2 \times 2 = 4$. [...] S ki nem tapasztalta, [...] hogy azon munkát, melyet egy egész helyes [telkes] jobbágy rossz ekéjével, filigrán szekerével, gyenge marhájával 52 nap, vagy ügyetlen cselédje s gyenge korú gyermeki által 104 nap tud végezni, maga béresivel, jó szerszámmal s erős marhával [...] a mondott idő egyharmad része alatt nem vihette volna végbe!” (Széchenyi: <i>Hitel</i>)	„Akarjuk, hogy a nép az alkotmánynak részese legyen, s amint egy istennek teremtményei, egy uralkodónak alattvalói, egy honnak fiai vagyunk, úgy legyünk osztályos testvérek, kivétel nélkül, jogban, teherben.” (Kossuth <i>Pesti Hírlapban</i> megjelent cikke, 1844)
„A vám [...] a restségnek, tudatlanságnak s ezen nemes házaspár szép ivadékának, a rosszakaratnak minden alkalomnál bújódsi ajtóul [kifogásul] szolgál. Nagy veszteség, nagy akadály, igaz – de másrészt semmit sem adózni, az megint mily nyereség. »Indirecte [közvetve] többet adózunk a vám által, mint ha directe [közvetlenül] adóznánk«, így szól sok [nemes]; de ha az proponáltatnék [azt javasolnák]: »Tehát nyitva legyen a vám [értsd: eltörölnék a vámot], de adózunk egyenesen« – ugyan az tetszenék-e?» (Széchenyi: <i>Stádium</i>)	„Mi rajtunk csak oly vámrendezés segíthet, mely [...] megvéd Austriának hazánk piacát monopolizáló gyáripari elnyomó versenye ellen. Pártunknak tehát kötelessége ezen alternatívát sürgetni. Azonban megtörténhetik, [...], hogy [...] a köztünk, s az örökös tartományok közti vámvonal eltörlése fog indítványoztatni, kötelességünk tehát ezen eventualításra [eseményre] is készen lenni, s megmondani, minő biztosítékokat s iparapolási [értsd: ipartámogatási] pótlékokat kell kívánnunk, hogy ehhez megegyezésünket adjuk vagy legalább ne ellenezzük.” (Kossuth <i>Hetilapban</i> megjelent cikke, 1846)
„Ugyan azt hisszük: nemzetiséget csak úgy rákenhetni bárkire is, ki éppen kezeink közé jut, mint például meszet falra, vagy mázat fazékra? És azt hisszük: parancs már elégséges, hogy valaki nemzeti sajátosságából kivetkezzék? [...] Könnyebb volna, [...] ha [...] a honnak már minden lakosa rögtön magyarrá is válnék [...]. Ily kényelmesen a dolog azonban nem megy. [...] Olvasztói többséggel kell bírni. Igen. Ámde bír-e ilyessel az, ki szeretetreméltóság és rokonszenv-gerjesztés helyett kuruzslóként csak külsőleg hat, s mert grammatikát [nyelvtant] tanít, mindenüvé zsinórt varr, s mindent veres, zöld és fehérrel eltarkít, már azt hiszi, szíveket bájolt s velőket hódított?” (Széchenyi <i>akadémiai beszéde</i> , 1842)	„A magyar törvényhozás az ország idegenajkú lakosait nyelvüktől megfosztani nemcsak hogy soha nem szándékozott, de sőt elismeri, miképpen a magánélet nyelvviszonyaiba törvény által kényszerítőleg beavatkozni jogtalanság volna, másrésztől azonban joga van megkívánni, hogy Magyarországon a közigazgatás, akár polgári, akár egyházi legyen az, úgy a törvényhozás, mint a törvény végrehajtás, kormányzás, igazságszolgáltatás, közbátorság [közbiztonság], rendőrség, egyenes és mellékes adók s közgazdaság körében magyar legyen. Ennél kevesebbet tenni gyávaság, többet parancsolni zsarnokság, miránk nézve mindkettő öngyilkosság volna.” (Kossuth <i>Pesti Hírlapban</i> megjelent cikke, 1842)

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

10. A feladat a 20. századi magyar történelemmel kapcsolatos.

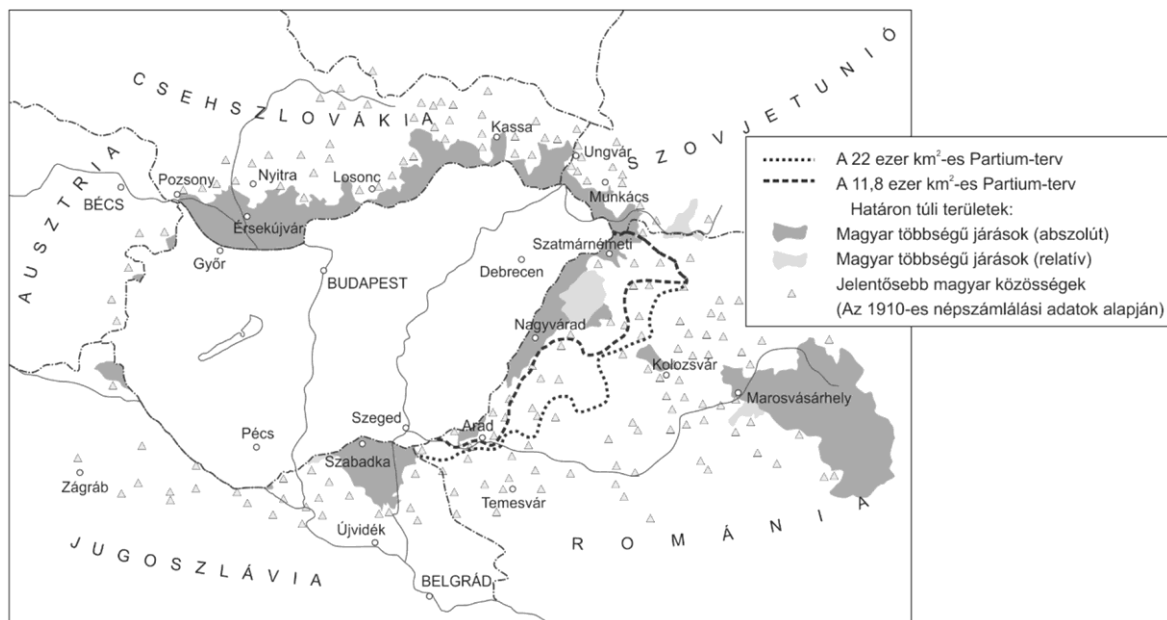
Vesse össze a források és ismeretei segítségével az első világháborút lezáró trianoni és a második világháborút lezáró párizsi béke megkötésének körülményeit, tartalmukat és a békék korabeli visszhangját!

Válaszát a következő szempontok alapján fejtsse ki:

- a békék megszületésének nemzetközi körülményei,
- magyar törekvések a békék megszületése előtt,
- a békék területi rendelkezései,
- a békék etnikai következményei,
- kisebbségvédelem kérdése,
- a békék korabeli visszhangja!

Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„Hivatkozunk Wilson elnök úr által oly kiválóan szavakba öntött nagy eszmére, amely szerint az embereknek egyetlen kapcsolata, az államok lakosságának egyetlen része sem helyezhető akarata, megkérdézése nélkül, mint valami marhanyáj, egy idegen állam fennhatósága alá. Ennek a nagy eszmének nevében [...] követeljük a népszavazást hazánk azon részeire vonatkozólag, amelyeket tőlünk most elszakítani akarnak.” (Apponyi Albert beszéde a párizsi békekonferencián, 1920. január 16.)

Az ún. Partium-terv, a magyar kormány határmódosító javaslatai, 1946

„Minden román állampolgár, faji, nyelvi vagy vallási különbség nélkül, a törvény előtt egyenlő, és ugyanazokat a polgári és politikai jogokat élvezi. Vallási, hitbeli vagy felekezeti különbség a polgári és politikai jogok élvezete, így nevezetesen: nyilvános állások, hivatalok és méltóságok elnyerése vagy a különféle foglalkozások és iparok gyakorlása tekintetében egyetlen román állampolgárra sem lehet hátrányos. [...] Románia hozzájárul ahhoz, hogy az erdélyi székely és szász községeknek a román állam ellenőrzése mellett, vallási és tanügyi kérdésekben, helyi önkormányzatot engedélyezzen.” (Kisebbségvédelmi egyezmény Románia és az antant között, 1919)

„Azok a német vagy magyar nemzetiségű csehszlovák állampolgárok, akik az idegen megszálló hatalom jogszabályai értelmében német vagy magyar állampolgárságot szereztek, az ilyen állampolgárság megszerzésének napján elveszítették csehszlovák állampolgárságukat. A többi német vagy magyar nemzetiségű csehszlovák állampolgár e dekrétum hatályba lépésének napján elveszti csehszlovák állampolgárságát.” (Beneš csehszlovák elnök rendeletéből, 1945)

11. A feladat a polgári nemzetállamok megteremtésével kapcsolatos.

Vesse össze a források és ismeretei segítségével a polgári nemzetállam megteremtését és alapvető jellemzőit Németországban és Magyarországon a 19. század utolsó harmadában:

- a nemzetállam törvényes megalakítása,
- az uralkodó szerepe az állam irányításában,
- a népképviselő megvalósulása,
- az etnikai viszonyok,
- az egyház és az állam viszonya, kapcsolata,
- a területi felépítés és a közigazgatás!

Használja a középiskolai történelem atlaszt!

„A császár joga a Szövetségi Tanácsot [a törvényhozás felsőháza a tagállamok küldötteiből] és a Birodalmi Gyűlést [a törvényhozás alsóháza közvetlenül választott képviselők] összehívni és megnyitni, elnapolni és bezárni. [...] A Szövetségi Tanácsot és a Birodalmi Gyűlést évente kell összehívni. [...] A Szövetségi Tanács vezetője és az ügyek vivője a birodalmi kancellár, akit a császár nevez ki. [...] A császár joga a birodalmi törvények aláírása és kihirdetése, és végrehajtásuk ellenőrzése. A császár rendelkezéseit és parancsait a birodalom nevében adja ki, és érvényességükhöz szükséges a birodalmi kancellár ellenjegyzése, aki ezáltal magára vállalja a felelősséget.” (A Német Birodalom alkotmánya)	„Ő Felségének a királynak személye szent és sérthetetlen. [...] Ő Felsége [...] a végrehajtó hatalmat a törvények értelmében független magyar minisztérium által gyakorolja, s bármely rendeletei, parancsolatai, határozatai, kinevezései csak úgy érvényesek, ha a Buda-Pesten székelő miniszterek egyike által is aláíratnak. [...] A miniszterelnök előterjesztésére, annak miniszterétársait Ő Felsége nevezi ki. [...] Az országgyűlés jövedőben évenként, és pedig Pesten tartandván üléseit, az évenkénti ülésre az ország Rendeit Ő Felsége minden évben [...] hívandja össze. A hozandó törvények jövedőre Ő Felsége által az évi ülés folyama alatt is szentesíthetnek.” (Az áprilisi törvények, módosítva a kiegészítés után)
---	--

„A Német Birodalom területén házasságot jogszerűen csak anyakönyvvezető előtt lehet kötni. [...] Az a lelkész vagy más egyházi személy, aki egyházi házasságkötésben eljár, mielőtt megbizonyosodott volna róla, hogy a házasságot anyakönyvvezető előtt már megkötötték, háromszáz márkáig terjedő pénzbüntetéssel vagy három hónapig tartó börtönnel büntetendő. [...] Ha az eddigi jog szerint a házasság felbontása, továbbra is kimondható a házasság felbontása.” (Német házassági törvény, 1875)	„A házasságot polgári tisztviselő előtt kell megkötni. [...] Oly kötés, mely nem polgári tisztviselő előtt történt, a törvény erejénél fogva semmi vonatkozásban sem tekintetik házasságnak. [...] A házasság megszűnik: az egyik házastárs halálával vagy bírói felbontással. [...] Azon lelkész vagy vallási szertartás teljesítésére jogosított más személy, ki egyházi összehadásnál eljár, mielőtt a felek igazolták volna, hogy a házasságot a polgári tisztviselő előtt megkötötték, vétséget követ el és ezer koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.” (Magyar házassági törvény, 1894)
--	--

„Az Északnémet Szövetség Birodalmi gyűlésébe választójoggal bír minden északnémet férfi, aki elmúlt huszonöt éves abban a szövetségi államban, ahol él.” (Az Északnémet Szövetség választójogi törvénye, 1869; érvényben maradt a Német Császárságban is)	„Országgyűlési képviselő-választásnál választói joguk van az ország mindazon bennszülett vagy honosított polgárainak – a nőket kivéve – kik 20-ik évüket betöltötték és [...] úrbéri értelemben vett 1/4 telket, vagy ezzel hasonló kiterjedésű birtokot kizáró tulajdonul, vagy hitveseikkel s illetőleg kiskorú gyermekeikkel közösen bírnak [...], kik mint kereskedők vagy gyárosok legalább 105 forint évi jövedelem után vannak államadóval megróva [...]. Jövedelmükre való tekintet nélkül választói joggal bírnak: a magyar tudományos akadémia tagjai, a tanárok, akadémiai művészek, tudorok, ügyvédek, közjegyzők, mérnökök, sebészek, gyógyszerészek, az okleveles gazdák, okleveles erdészek és okleveles bányászok, a lelkészek, segédlelkészek, községi jegyzők, iskolai tanítók és az okleveles kisdédóvók.” (A magyar választójogi törvény, 1874)
--	--

[illegible]

12. A feladat a gyarmatosítás történetével kapcsolatos.

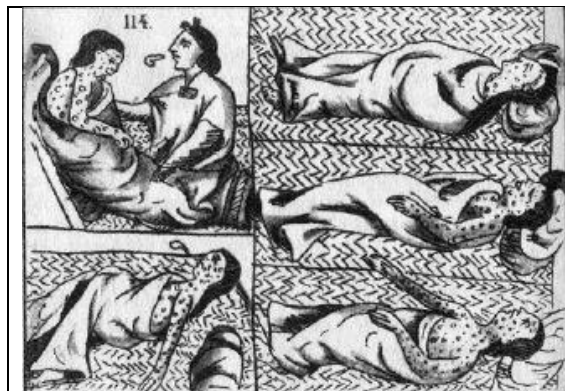
Vesse össze a források és ismeretei segítségével Amerika gyarmatosítását a 16. században India gyarmatosításával a 18–19. században a következő szempontok alapján:

- a gyarmatosító hatalmak,
- a gyarmatosítás ideológiai háttere,
- a gyarmatosítás gazdasági okai, a gyarmatok gazdasági szerepe
- a gyarmatosítás gazdasági következményei, hatása a gyarmatosító országra
- a gyarmatosítás eredményességének okai, körülményei,
- konfliktusok és egyezmények a gyarmatosítók között!

Használja a középiskolai történelem atlaszt!

„Felségtek, mint katolikus keresztények, mint a szent keresztény hit barátai és terjesztői, mint Mohamed szektájának és minden egyéb bálványozásnak és eretnekségnek ellenségei, jónak látták, hogy engem, Kolumbusz Kristófot Indiának [Ázsiának] fentemlített tájaira küldjenek, ama fejedelmeket, népeket [...] szent hitünkre megtéríteni. Ily módon jutott osztályrészemül a feladat, hogy ne a szárazföldi úton igyekezzem Kelet felé, miképpen az eddig szokásban volt, hanem nyugati irányban indulnék el, tehát oly úton, amelyet tudomásunk szerint mindeztideig még senki sem járt be.” (Kolumbusz naplója, 1492)	„Állítom, hogy mi vagyunk a legnemesebb faj a világon, és minél többet népesítünk be belőle, annál jobb az emberiségnek. Képzeljük csak el, micsoda változást jelentene, ha angolszász uralom alá kerülne azok a vidékek, amelyeket jelenleg a leghitványabb emberi lények laknak. [...] Állítom, hogy minden megszerzett talpalatnyi föld az angol faj további szaporodását jelenti, ami különben nem történne meg. Ráadásul a világ nagy része feletti uralmunk egyszerűen a háborúk végét jelentené.” (Cecil Rhodes brit üzletember és politikus, 1877)
--	--

„Néhány indiánnak megmutattam a magunkkal hozott fahéj- és borsmintákat. Azt mondták, ismerik ezeket a fűszereket; jelekkel tudtomra adták, hogy nem messze innen, délkeleti irányban e fűszerek nagy tömegben lelhetők. Mutattam nekik aranyat és gyöngyöt is, mire néhány élemedett korú bennszülött azt mondta, hogy egy Bohío nevezetű helyen arany fölöslegben található és hogy ama vidék lakosai karjukon, lábukon, nyakukon és fülükben aranyat hordanak; ugyanott gyöngy is akad bőven.” (Kolumbusz naplója, 1492)	„Tilos ezentúl hordani bármiféle selyem és bengáli szövetet, és minden selyemmel kevert szövetanyagot, amelyet Perzsiában, Kínában vagy Indiában készítettek és onnan hoztak be ebbe a királyságba, és minden ott festett, színezett vagy nyomott pamutszövetet*.” (Brit törvény, 1701) „Számos éve állítanak elő, festenek és nyomnak Nagy-Britannia királyságában nagy mennyiségű len- és pamutszövetet. [...] Ezért a mondott [1701-es] törvény hatálya nem terjed ki olyan len- vagy pamutszövet hordásának tiltására [...], melyet Nagy-Britanniában állítottak elő és festettek vagy nyomtattak.” (Brit törvény, 1736) * pamut: a trópusi gyapotnövény magjait borító szálak, textilipari alapanyag
---	---

Rajz egy 16. századi azték krónikából

Brit csapatok Indiában, 1895

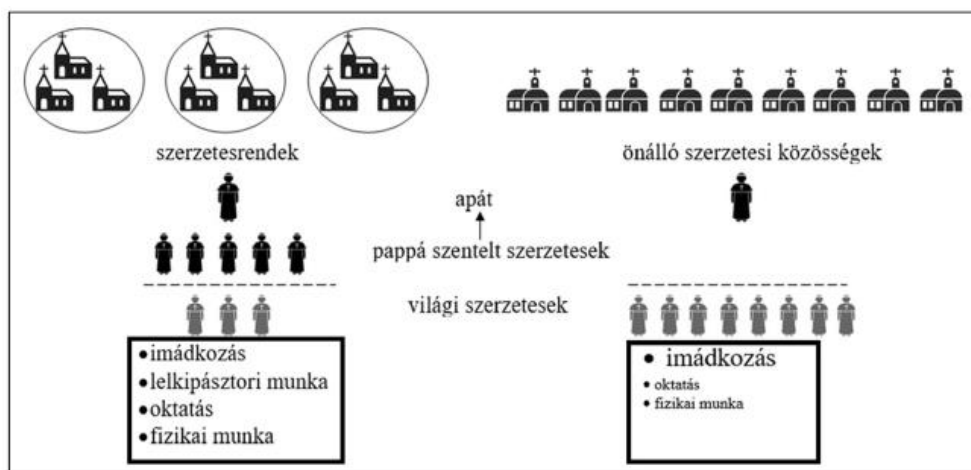
[illegible]

13. A feladat a középkori kereszténységhez kapcsolódik.

Vesse össze a források és ismeretei segítségével a nyugati és a keleti egyház szervezetét és működését a következő szempontok alapján:

- egyházi központ, hierarchia és egység,
- nyelvhasználat,
- szerzetesség,
- a cölibátus kérdése,
- egyházi építészet,
- a világi hatalomhoz való viszony!

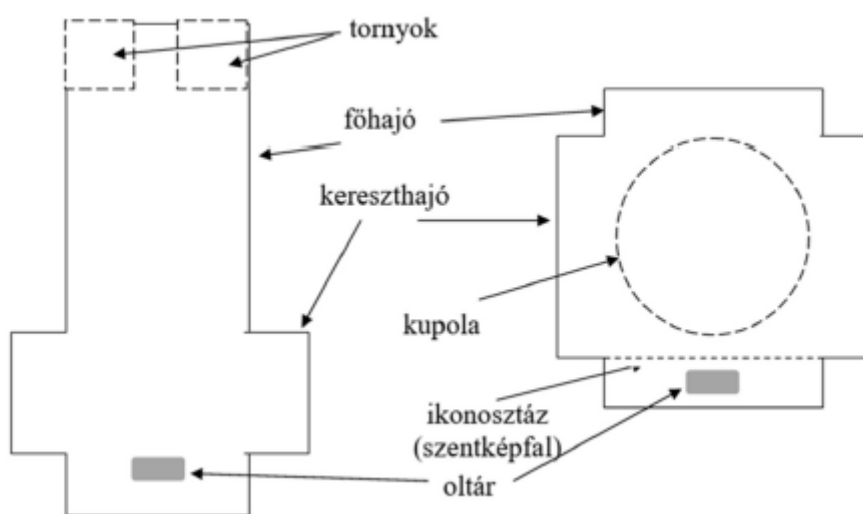
Használja a középkori történelmi atlaszt!

A nyugati és a keleti szerzetesség összehasonlító ábrája

„Teljességgel megtiltjuk a papoknak, [...] és szerzeteseknek, hogy ágyast tartsanak vagy házasságot kössenek. A szent kánonok parancsaival összhangban úgy határozunk, hogy a [papok által] már megkötött házasságokat fel kell bontani.” (A katolikus egyház I. lateráni zsinata, 1123)

„Aki nőtlenül lett pap, [...] az már ne házasodjon, [...] minden [...] pap számára tilos felszentelése után házasodni, és ha ezt merészelné tenni, tegyék le hivatalából. És ha bárki, aki belépne a papi rendbe, törvényes feleséget szeretne magának mielőtt [...] felszentelnék, tegyen így.” (Az I. trullai zsinat, amelynek határozata érvényben maradt a keleti egyházban, 692)

A középkori nyugati, illetve keleti keresztény templomok egyszerűsített alaprajza

[illegible]

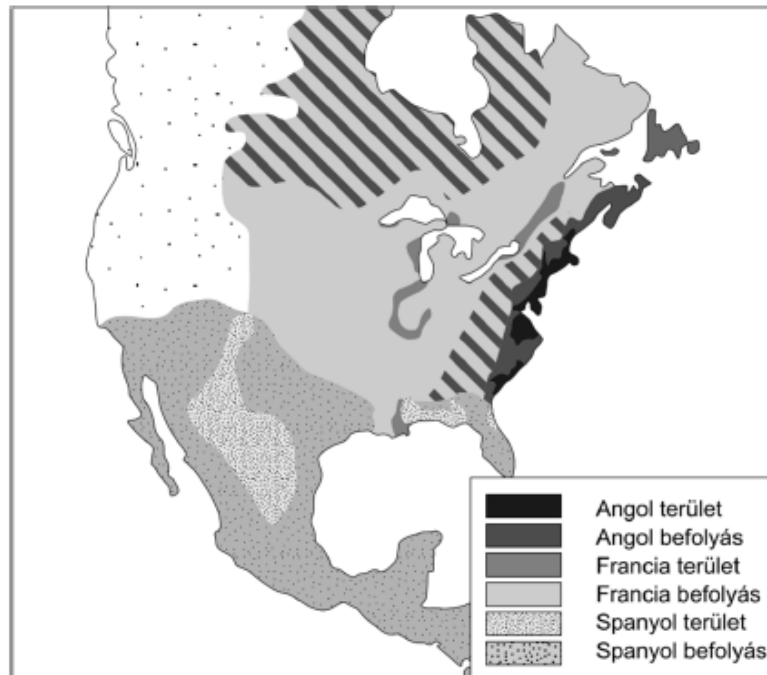
14. A feladat a XVII–XVIII. századi európai történelemmel kapcsolatos.

Vesse össze a források és ismeretei segítségével Anglia és Franciaország kül- és belpolitikai helyzetét, valamint társadalmát a XVII–XVIII. század fordulóján!

Válaszában a következő szempontokra térjen ki:

- európai hatalmi politika és gyarmatosítás,
- a kormányzati rendszer,
- társadalmi tagozódás,
- vallási helyzet!

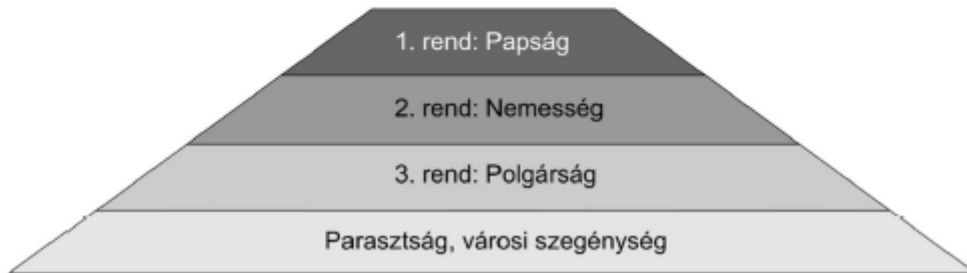
Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

Észak-Amerika 1700 körül

„[...] A korlátlan uralom, melyet némelyek úgy szeretnek feltüntetni, mint az egyetlen lehetséges kormányformát, valójában összeférhetetlen a polgári társadalommal. [...] Mivel a hatalom kihasználására amúgy is hajlamos emberi gyarlóság túl nagy kísértésnek van kitéve, ha ugyanazok az emberek tartják kezükben a törvényhozó hatalmat, mint a törvények végrehajtásának hatalmát, megfelelően rendezett államokban [...] a törvényhozó hatalom külön személyek kezében van letéve, [akik] [...] miután megalkották [a törvényeket], [...] ők maguk is alá lesznek vetve az általuk hozott törvényeknek.”
(Locke, angol filozófus, 1683)

„Az egyeduralkodó a kormányzás leggyakoribb, legrégebbi és legtermészetesebb formája. Láttuk azt is, hogy az államforma alapjául és mintájául az atyai hatalom szolgált, azaz az emberi természet. Valóban természetes dolog, hogy ha a családoknak egyesülniük kell, hogy államtest alakuljon, ezek oly kormányformához csatlakoznak, mely nekik a legjobban megfelel. Az állam alapítása nem más, mint mód keresése az egyesülésre, ez pedig legtökéletesebben mindenhol egy fő alatt hajtható végre. [...] A fejedelmek tehát mint Isten földi szolgálói és helytartói működnek, ő általuk gyakorolja az Úr a hatalmát.” (Bossuet katolikus pap levele tanítványának, a francia trónörökösnek, 1680 körül)

Az angol és a francia társadalom tagozódása

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

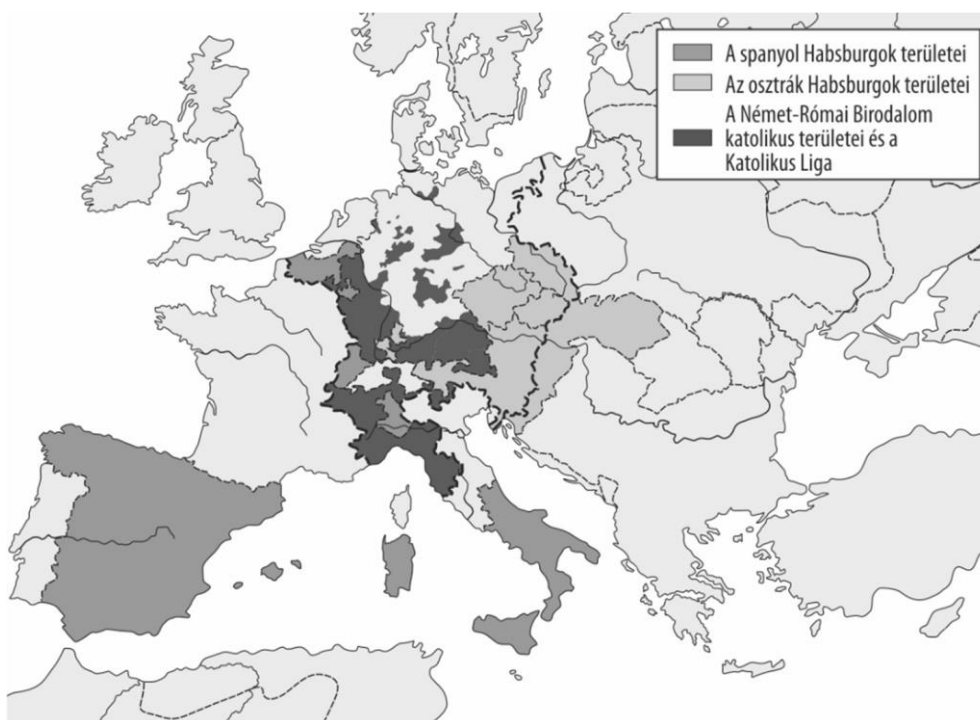
15. A feladat a 17–18. századi nagyhatalmi konfliktusokkal kapcsolatos.

Vesse össze a források és ismeretei segítségével a harmincéves háborút és a spanyol örökösödési háborút a Habsburg Birodalom és Franciaország vetélkedése szempontjából! Válaszát a következő szempontok alapján fejtsse ki:

- a Habsburg Birodalom céljai a két háborúban
- Franciaország céljai a két háborúban
- a Habsburg Birodalom szövetségesei a két háborúban
- Franciaország szövetségesei a két háborúban
- a háborúk eredményei a Habsburg Birodalom vonatkozásában
- a háborúk eredményei Franciaország vonatkozásában!

Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„A 17. század eleje egész Európában válságjelenségeket hozott felszínre: ezek különösen élesen jelentkeztek a szétagolt Német-római Birodalomban. [...] A vallási megosztottságot fokozta a kálvinizmus erősödése a birodalom nyugati és középső területein. A fejedelmek hatalma folyamatosan erősödött, a vallási kérdések összekapcsolódtak a tartományurak szuverenitási [önállósodási] törekvéseivel. A birodalom különféle [...] [vallási területek] tarka halmazává vált, amelyben mindenki tartott szomszédjától vagy a császártól. (Lázár Balázs történész a harmincéves háborúról, 2011)	„Minthogy a legdicsebb emlékeztű II. Károly, Spanyolország királya nemrégiben gyermekek hátrahagyása nélkül halt meg, s ő császári felsége [I. Lipót] kijelentette, hogy az elhunyt király utáni trónöröklés, az ő országai és tartományai törvényesen saját dicső uralkodóházát illetik meg, a legkeresztényebb király [XIV. Lajos] pedig ugyanazon trónöröklést unokája [...] számára igyekezvén megszerezni, azzal az érveléssel hozakodott elő [...] [hogy az] az elhalálozott királynak valamiféle végrendeletéből származik. (A Habsburg Birodalom, Nagy-Britannia és Hollandia szövetségéből, 1701)
--	--

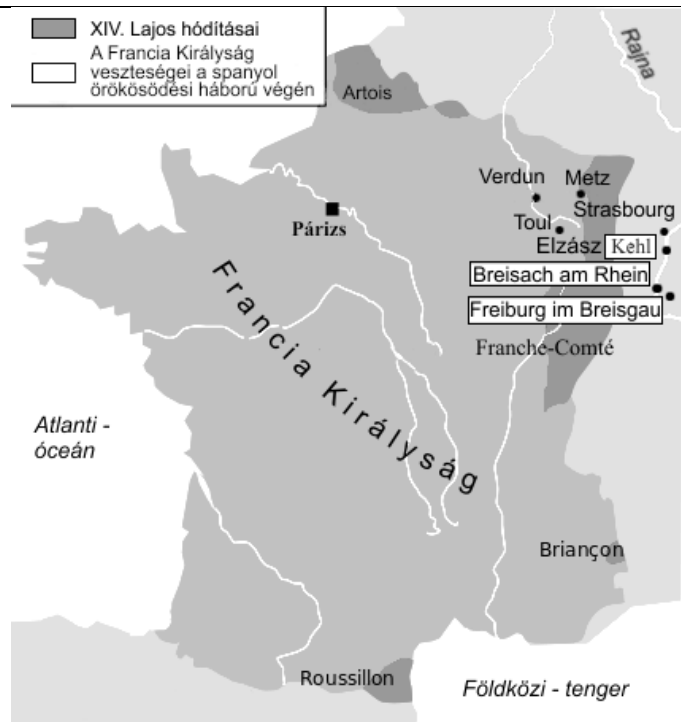

A Habsburg Birodalom szövetségi rendszere a harmincéves háborúban

A Habsburg Birodalom szövetségi rendszere a spanyol örökösödési háborúban

„Először, hogy a legfőbb uralom [...] jogai és minden más jog a metzi, toul és verduni püspökségek és ugyanezen nevű városok felett [...] a jövőben a francia koronára fognak tartozni. [...] A császár mind a saját, mind a felséges osztrák ház, mind pedig a birodalom nevében minden jogról, tulajdonjogról, uralomról, birtoklásról és joghatóságról, amely eddig őt illette, lemond [...], a Francia Királyságra ruházza át. [...] Sem egy herceg az ausztriai házból nem bitorolhat, sem nem gyakorolhat jogot vagy hatalmat e területeken, akár a Rajnán inneni és akár a Rajnán túli területeken.” (A harmincéves háború lezáró vesztfáliai békéből)

Franciaország határai 1715-ben

[illegible]